KLIIMAMINISTEERIUM

Ivan Sergejev
Majandus- ja
Kommunikatsiooniministeerium

Teie 05.10.2026 nr 13-1/3427-1

Meie 04.11.2026 nr 7-15/26/794-17

Tagasiside üleriigilise planeeringu „Eesti 2050“ põhilahendusele

Austatud Ivan Sergejev

Täname, et kaasasite Kliimaministeeriumi üleriigilise planeeringu koostamisse. Meil on hea meel tõdeda, et paljud varasemates etappides esitatud ettepanekud on arvesse võetud. Üleriigilisel planeeringul (ÜRP) on arvukalt kokkupuutepunkte Kliimaministeeriumi vastutusvaldkondadega ning koostöös on võimalik jõuda mõjusamate tulemusteni.

Esitame ÜRP põhilahenduse eelnõu kohta järgmised tähelepanekud ja ettepanekud.

1. **Rohevõrgustik (peatükk 3.6).** Rohevõrgustiku hindamise detailsus peab vastama planeeringu tasandile. Üleriigilises planeeringus tuleb keskenduda rohevõrgustiku kui terviku toimimisele ja sidususele, mitte üksikute metsaalade või kinnistute ökoloogilise seisundi hindamisele. Eesmärk peaks olema toetada strateegilisi ruumiotsuseid, mitte luua uut kinnistupõhist seire- või maakasutuspiirangute süsteemi.
   ÜRP 2050 peab oluliseks rohevõrgustiku sidususe ja ökoloogilise toimimise tagamist, kuid selle sisu ei ole planeeringus piisavalt selgelt avatud. Seletuskirja peatüki 3.6 punktides 3 ja 7 ning elluviimiskavas kavandatud hindamise eesmärk, ruumiline ulatus ja rakendamise põhimõtted vajavad täpsustamist. Sellest lähtudes teeme järgmised ettepanekud.
   a. **Täpsustada rohevõrgustiku ökoloogilise seisundi parandamise eesmärki (peatükk 3.6 punkt 3).** Planeeringust ei selgu üheselt, kas eesmärk on parandada rohevõrgustiku kui terviku toimimist või iga võrgustikku kuuluva ala ökoloogilist seisundit. Viimane võib kaasa tuua põhjendamatult detailse hindamise ja ootuse täiendavate maakasutuspiirangute kehtestamiseks, sealhulgas majandatavates metsades.
      Ettepanek sõnastuseks: Eesmärk on säilitada rohevõrgustiku sidusus ja ökoloogiline toimimine ning võimaluse korral parandada võrgustiku kui terviku toimivust, arvestades eri ökosüsteemide eripära, alade funktsiooni ja olemasolevaid maakasutusviise. Üleriigilisel tasandil hinnatakse rohevõrgustiku toimimist tervikuna, mitte iga üksiku ala ökoloogilist seisundit.
   b. **Täpsustada riikliku seire- ja hindamissüsteemi vajadust (peatükk 3.6 punkt 7).** Planeering näeb ette riikliku seire- ja hindamissüsteemi kujundamise, kuid ei selgita selle ruumilist detailsust, metoodikat, vastutust ega kulusid. Samuti jääb ebaselgeks, miks ei piisa olemasolevatest riiklikest seireandmetest ja üldistest hinnangutest.

Ettepanek asendada punkt 7 järgmise sõnastusega: Rohevõrgustiku sidusust ja ökoloogilist toimimist hinnatakse üleriigilisel tasandil, tuginedes eelkõige olemasolevatele riiklikele seireandmetele, sealhulgas statistilise metsainventuuri andmetele, ning asjakohastele üldistatud näitajatele ja hinnangutele. Täiendava seire vajadust hinnatakse eraldi, määratledes selle eesmärgi, metoodika, vastutajad ning kulud. Üleriigiline hindamine ei eelda iga rohevõrgustikku kuuluva metsaala või kinnistu eraldi seisundi hindamist.

c. **Selgitada hindamistulemuste kasutamist ja mõju maakasutusele (peatükk 3.6 punkt 7).** Jääb ebaselgeks, kas üleriigilise hindamise tulemusi kasutatakse üldiste ruumiliste arengusuundade kujundamiseks või konkreetsetele kinnistutele piirangute seadmiseks. Üldistatud seireandmed ei võimalda teha usaldusväärseid järeldusi iga üksiku metsaala seisundi kohta.

   Ettepanek lisada punktile 7 järgmine lõik: Üleriigilise hindamise tulemusi kasutatakse rohevõrgustiku üldise toimivuse ja arengusuundade hindamiseks ning strateegiliste ruumiotsuste toetamiseks. Üldistatud seireandmete põhjal ei tehta otseseid järeldusi üksikute kinnistute ökoloogilise seisundi kohta ega kehtestata täiendavaid maakasutuspiiranguid. Konkreetsete alade kasutustingimuste muutmise vajadust hinnatakse eraldi, tuginedes asjakohastele kohapõhistele andmetele ning arvestades muudatuste õiguslikku alust ja mõju maaomanikele.

d. **Täpsustada elluviimiskava tegevust ja mõõdikut.** Taustamõõdik „Ökosüsteemi seisund rohevõrgustikus“ võib viidata vajadusele hinnata kõikide rohevõrgustikku kuuluvate alade seisundit eraldi. Samuti peab olemasolevate rohevõrgustiku piiride põhjendatuse analüüs eelnema detailsema hindamise vajaduse määratlemisele.

   Ettepanek täiendada tegevust „Rohevõrgustiku täpsustamine ja ruumiline sidusus“ järgmise tekstiga: Rohevõrgustiku toimivuse hindamisel lähtutakse üleriigilisest tervikvaatest ning kasutatakse eelkõige olemasolevaid riiklikke seireandmeid ja üldistatud näitajaid. Enne täiendava hindamise kavandamist analüüsitakse olemasolevate rohevõrgustiku alade määratlemise põhjendatust, nende panust võrgustiku toimimisse ning täiendava andmekogumise vajadust.

   Ettepanek muuta taustamõõdiku nimetust järgmiselt: „Rohevõrgustiku ökoloogiline toimivus ja sidusus üleriigilisel tasandil (hinnatakse olemasolevate riiklike seireandmete ja üldistatud näitajate alusel).“

2. **Energiatõhusa asustuse areng (peatükk 3.2.1 punkt 5).** Praegu on rõhutatud, et energiataristu rajamist tuleb eelistada tootmismaal, unaraladel ning sidusalt senise taristuga. Seoses hoonete energiatõhususe nõuete uuenemisega tuleb senisest enam rajada päikeseenergiaseadmeid hoonete katustele, sealhulgas katusega parklatele. Kui senise taristuga sidustamine hõlmab seda suundumust, ei ole täiendamine vajalik.

   Kliimamuutuste leevendamisse hakkab alates 2030. aastast laialdaselt panustama ka kohustus hinnata uute püstitatavate hoonete olelusringipõhist süsinikujalajälge ning hooned peavad hakkama vastama olelusringipõhise süsinikujalajälje ehk globaalse soojenemise potentsiaali piirmäärale. See annab olulise tõuke kliimaneutraalsema hoonefondi kujunemisele, panustab otseselt kliimamuutuste leevendamisse ning arvestab ka ehitusmaterjalidesse talletatud süsinikku. Palume lisada sellele vastav viide.

   Lisaks panustavad kliimamuutuste leevendamisse uued püstitatavad ja terviklikult rekonstrueeritud heitevabad hooned, mille puhul ei ole alates 2030. aastast enam lubatud kohapealne fossiilkütuste põletamine ning mille energiatõhusus peab olema vähemalt 10% parem liginullenergiahoonest.

3. **Linnalised alad (peatükk 3.2.2 punkt 1).** Palume ümber hinnata suunis „Eelistatakse olemasolevate hoonete taaskasutamist“. Tegemist ei ole kliimamuutuste mõjudega kohanemise suunisega, vaid olemasoleva hoonefondi säilitamine panustab kliimamuutuste leevendamisse.

   Lisaks palume kasutada mõiste „taaskasutamine“ asemel teist terminit, kuna eeldatavasti on silmas peetud hoone jätkuvat kasutamist, mitte näiteks hoone lammutamist ja tekkinud jäätmete taaskasutusse suunamist. Sobivamad võiksid olla olemasoleva hoonefondi eluea pikendamine, säilitamine või korduskasutamine. Sama lähenemist kasutatakse ka uues

hoonete riiklikus renoveerimiskavas. Palume üle vaadata ka vastava termini käsitlus mõistete peatükis.

4. **Linnalised alad (peatükk 3.2.2 punkt 3).** Praeguse suunise kohaselt tuleks üksnes olemasoleva üleujutusriskiga hoonestatud elamualadel kavandada lahendusi liigvee ärajuhtimiseks. Planeering ei peaks aga põhinema ainult olemasolevatel üleujutusaladel, vaid arvestama ka prognoositavate üleujutusaladega, mille kohta on olemas kättesaadav andmestik. Lisaks ei teki liigvesi üksnes üleujutusaladel, vaid selle juhtimine on osa hoonestatud alade sademevee käitlemise praktikast laiemalt. Palume sellest lähtudes üle vaadata suunise sõnastus ja hõlmatus.
5. **Madala energiatarbega hoone (peatükk 3.8.2 punkt 8).** Palume kasutada mõistet „heitevaba hoone", kuna see saab alates 2030. aastast uueks ehitus- ja rekonstrueerimisviisiks, mille eesmärk on suurendada energiatõhusust ja lõpetada kohapealsest fossiilkütuste põletamisest tekkiv heide.
6. **Mõisted (peatükk 5).** Teeme ettepaneku defineerida mõisted „kliimamuutuste leevendamine" ja „kliimamuutustega kohanemine".
7. **Liikuvuse üldised põhimõtted (peatükk 3.7.1 punkt 9).** Praeguse sõnastuse kohaselt lähtutakse uue liikuvustaristu vajaduse kaalumisel sarnaselt maahõivehierarhiale samm-sammulisest otsustusprotsessist, mille esimene samm on „olemasoleva nõudluse mõjutamine (mh läbi maakasutusotsuste)".
   Teeme ettepaneku kaaluda sõnastuse kohandamist vastavalt Avoid-Shift-Improve lähenemisele, mille puhul võiks esimest sammu kirjeldada pigem sundliikumiste vähendamisena. Võimalikud sõnastused: „Sundliikumiste vähendamine (mh läbi maakasutusotsuste)" või „Olemasoleva nõudluse mõjutamine ja sundliikumiste vähendamine (mh läbi maakasutusotsuste)."
8. **Kvaliteetne ruum ja väärtuspõhisus (peatükk 2.1).** Teeme ettepaneku täiendada olemasolevat lauset järgmiselt: „Inimese jaoks tähendab see tervist ja heaolu toetavat, turvalist ja võrdseid võimalusi pakkuvat keskkonda, mille kujundamisel arvestatakse muu hulgas välisõhu kvaliteedi ja keskkonnamüra mõjuga inimese tervisele. Kvaliteetne ruum võimaldab eri vanuse ja võimekusega inimestel iseseisvalt liikuda, tegutseda ja teenuseid kasutada ning toetab inimestevahelisi sidemeid ja kuuluvustunnet."
9. **Rohevõrgustik (peatükk 3.6.1 punkt 5).** Teeme ettepaneku lisada järgmine põhimõte: „Linnaliste rohealade ja rohevõrgustiku kavandamisel tuleb kohalikke tingimusi arvestades toetada nende rolli välisõhu kvaliteedi parandamisel, vaiksete alade säilitamisel ning keskkonnamüraga kokkupuute vähendamisel. Lahenduste kavandamisel lähtutakse kohaliku elukeskkonna tingimustest ning õhusaaste- ja müraallikate paiknemisest."
10. **Liikuvuse üldised põhimõtted (peatükk 3.7.1 punkt 10).** Teeme ettepaneku täiendada olemasolevat lauset järgmiselt: „Asukoha- ja lahendusalternatiivide hindamisel arvestatakse ohutust, ruumisäästlikkust, investeeringu- ja elukaarekulusid, vähimat kahju looduskeskkonnale, müra ja õhusaaste mõju ümbritsevale elukeskkonnale ja tundlikele maakasutustele, samuti ümbritseva maa ja ruumi väärtust, kasutatavust ja sidusust."
    Õhusaaste ja keskkonnamüra võivad samades piirkondades esineda samaaegselt ning nende mõju inimeste tervisele ja elukeskkonna kvaliteedile koondub reeglina tiheda liiklusega alade, tööstuspiirkondade ja tiheneva asustuse lähedusse. Seetõttu ei pruugi üksikute keskkonnamõjude eraldi hindamine anda piisavat ülevaadet inimeste tegelikust kokkupuutest. Sellest lähtudes teeme üldise ettepaneku sõnastada põhimõte järgmiselt: „Asustuse tihendamisel ning transpordi-, tööstus- ja muu majandustegevuse kavandamisel hinnatakse ruumilise lahenduse mõju inimeste kokkupuutele välisõhu saaste ja keskkonnamüraga. Ühisest allikast (nt liiklus või tööstus) pärinevaid mõjusid käsitletakse võimaluse korral koos ning eelistatakse lahendusi, mis ennetavad või vähendavad inimeste kokkupuudet õhusaaste ja keskkonnamüraga ning väldivad keskkonnakoormuse koondumist elamute, haridus- ja tervishoiuasutuste ning puhkealade lähedusse."
11. **Mõistete „ringmajandus" ja „ringsus" kasutamine.** Täname, et meie varasemaid kommentaare on mõiste „ringsus" kasutamisel arvesse võetud. Kogu dokumendiga tutvumisel leiame siiski, et lugeja jaoks oleks arusaadavam kasutada läbivalt mõistet „ringmajandus" mõiste „ringsus" asemel. Näiteks soovitame kasutada väljendeid „ringmajanduskeskused" ja

„ringmajandust toetav taristu“. Selline sõnastus on lugejale selgem ja ühesemalt mõistetav. Mõiste „ringsus“ on asjakohane terminis „ringsuse põhimõtted“.

12. **Energeetika (peatükk 3.8.2 punkt 2).** Eelnõus on esitatud järgmine põhimõte: „Taastuvenergeetika arendamisel võetakse arvesse riigikaitselisi piiranguid. Piirkondades, kus riigikaitselised piirangud esinevad, leitakse alternatiivseid taastuvenergeetika tootmise viise. Tuuleparkide kumulatiivsete mõjude jälgimiseks seatakse eesmärgiks kujundada valdkondade koostöös riiklikult koordineeritud seire.“
    Teeme ettepaneku jätta ÜRP eelnõu peatükist 3.8.2 välja lause „Tuuleparkide kumulatiivsete mõjude jälgimiseks seatakse eesmärgiks kujundada valdkondade koostöös riiklikult koordineeritud seire“ järgmistel põhjustel.
    a. **Toetame olemasolevat keskkonnamõju hindamise süsteemi.** Olemasolevate tuuleparkide ja menetluses olevate planeeringute ruumilise kattuvuse analüüsimine on vajalik ja asjakohane, sest kumulatiivne mõju tekib eeskätt piirkondades, kus mitu arendust paiknevad üksteise mõjupiirkonnas. Mitme tuulepargi koosmõju saab tekkida eelkõige juhul, kui pargid asuvad kumulatiivse mõju tekkimiseks piisavalt lähestikku. Seetõttu ei ole otstarbekas käsitleda kõiki Eesti tuuleparke ühe tervikliku mõjualana.
        Tuuleparkide planeeringute keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus hinnatakse mõjusid ning kavandatakse nende ennetamise ja leevendamise meetmed. Toetame olemasolevat süsteemi, mis võimaldab hinnata konkreetse projektiga kaasnevaid kumulatiivseid mõjusid.
    b. **Kõik tuuleparkide planeeringud ei realiseeru.** Mitme lähestikku paikneva tuulepargi kumulatiivse mõju hindamisel tuleb arvestada planeeringute realiseerumise tõenäosusega. See tähendab, et tuleb otsustada, kas hindamisel võetakse maksimaalse stsenaariumina arvesse kõiki menetluses olevaid projekte või kaalutakse ka nende tegeliku realiseerumise tõenäosust. Rahvusvahelise praktika kohaselt realiseerub tuuleparkide planeeringutest 10–30%[1].
        Kuna ei ole ette teada, milliste planeeringute alusel tuulepargid rajatakse ja millal need valmivad, on keeruline prognoosida kaasneda võivat kumulatiivset mõju ja kavandada sellega seotud seiret. Eesti kogemus näitab, et planeeringu kehtestamise ja tuulepargi tegeliku rajamise vahele võib jääda pikk ajavahemik. Seetõttu võib hiljuti kehtestatud planeeringute põhjal arvutatud realiseerumise määr osutuda kunstlikult madalaks. Projekti tuleks lugeda realiseerimata alles pärast piisavalt pika vaatlusperioodi möödumist.
        Eestis on suuremate maismaatuuleparkide arendamine planeeringu algatamisest kuni pargi valmimise ja kasutuselevõtuni kestnud senise praktika põhjal ligikaudu 7–13 aastat. Näiteks algatati Saarde tuulepargi detailplaneering 2016. aastal ja kasutusluba väljastati 2023. aastal. Sopi-Tootsi tuulepargi planeerimine algas 2012. aastal ning park valmis 2025. aastal. Aidu tuulepargi arendamine kestis samuti üle kümne aasta, kuid selle puhul pikendasid protsessi olulisel määral vaidlused.
    c. **Kohalik otsustusõigus**. Tuuleparke planeeritakse kohalikul tasandil. Seega otsustatakse kohalikus omavalitsuses, kuidas ja kuhu tuulepark konkreetses piirkonnas rajada. Loodustingimuste sobivus ei ole planeeringu kehtestamisel ainus kriteerium.
        Suur osa planeeringutest ei ole takerdunud seetõttu, et loodustingimused, sealhulgas kumulatiivsed mõjud, ei võimaldaks tuuleparki rajada. Planeeringumenetlusi on takistanud ka kohaliku tasandi arutelud ja poliitilised argumendid. Kui planeeringute mõjusid soovitakse hinnata kumulatiivselt, tuleb esitada ka metoodika, mille alusel hinnatakse kogukonna ja kohaliku omavalitsuse hoiakuid arvestades, kas menetluses olev planeering realiseerub ning millises ulatuses.
        Kohalike omavalitsuste planeerimisprotsessid on eri etappides ning alade sobivus selgub erineval ajal. Seetõttu on kumulatiivsete mõjude hindamine väga keeruline, kuna ei ole teada, kuhu saab tuuleparke rajada ja kuhu mitte. Planeerimisprotsessi käigus muutuvad sageli ka tuulikute arv ja asukohad.
        Kõik planeeringud ei jõua kehtestamiseni ning kehtestatud planeeringutest omakorda veelgi vähem jõuab tegeliku elluviimiseni, sest turuvajadus on piiratud. Ka pärast

[1] Energia-Teekaart-2025.pdf

planeeringu kehtestamist ei ole täielikku kindlust, et tuulepark ehitatakse välja planeeritud mahus. Selline kindlus puudub ka pärast ehitusloa andmist.

d. **Seire otsuse, ulatuse ja sisu täpsustamiseks on eeltöö tegemata.**
Praegu ei ole kokku lepitud, kas seirata tuleks mitme tuulepargi võimalikku koosmõju, tuuleparkide ja muude objektide kumuleeruvat mõju linnustikule või muid mõjusid. Seire kavandamise eeltööna tuleb olemasolevate uuringute ja planeeringute põhjal määrata võimalikud kumulatiivse mõju piirkonnad, näiteks alad, kus: töötav ja kavandatav tuulepark paiknevad lähestikku; mitu kavandatavat tuuleparki paiknevad lähestikku; tuuleparkide mõjualad kattuvad olulise linnuala, rändekoridori, elupaiga või asustusega.
Seejärel saab otsustada, milliste mõjude puhul on kumulatsioon võimalik ja mida oleks otstarbekas seirata. Näiteks võiks kaardistada 3–5 Eesti piirkonda, kus kumulatiivse mõju tekkimine on kõige tõenäolisem. Kumulatiivset mõju tuleb hinnata ja vajaduse korral seire kavandada planeeringute keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus.
Teadaolevalt võivad kumulatiivsed mõjud esineda näiteks järgmistes piirkondades: Sopi-Tootsi tuulepark, Põhja-Pärnumaa eriplaneeringu alad ja Tori valla põhjaosa arendused; olemasolev Saarde tuulepark ja kavandatav Saarde tuulepargi laiendus; Lääneranna valla eraldi tuulepargialad; Risti arendusala ja teised piirkonna tuuleenergiaarendused; Lüganuse valla kolme tuulepargi arendused.
Enne seire kavandamist tuleb modelleerida, kas need üksteisest eemal paiknevad tuulepargialad võivad põhjustada üleriigilist kumulatiivset mõju. Planeeringute ja olemasolevate tuulikute paiknemise alusel oleks võimalik eristada piirkonnad, kus tuleb seirata eelkõige müra ja varjutamise kumulatsiooni, ning piirkonnad, kus on oluline linnustiku, nahkhiirte, maastiku, rohevõrgustiku või merekeskkonna koosmõju.
Kui ÜRP koostajatel on teada mõni riik, kus sellist laiaulatuslikku kumulatiivsete mõjude hindamist on edukalt tehtud, palume esitada ülevaade kasutatud metoodikast, hindamise korraldusest ja maksumusest ning vajalikest ressurssidest, sealhulgas planeerijate, mõjuhindajate ja liigispetsialistide vajadusest. Nende spetsialistide nappus on Eestis pidev probleem.

e. **Sõnastus eeldab seiramist vajava olulise mõju olemasolu.** Kavandatud sõnastus lähtub eeldusest, et tuuleparkidega kaasneb seiramist vajav oluline mõju, mida ei ole võimalik leevendada ega hüvitada. Oleme seisukohal, et senine süsteem, mille kohaselt hinnatakse iga projekti raames konkreetselt menetluses olevate projektide koosmõju, on tulemuslikum ja täpsem kui kindlal ajahetkel tehtav kaardistus, mille ajakohastamine toimub paratamatult ajalise viitega.

f. **Oluline on ennetada olulist ebasoodsat kumulatiivset mõju.** Kumuleeruva mõju ennetamiseks on oluline juba tuule- ja päikeseparkide kavandamisel teada, kas ja kus võivad paikneda võimaliku kumulatiivse mõju piirkonnad, näiteks linnustiku seisukohalt. 2030. aastaks on vaja rajada ligikaudu 100–110 tuulikut. ÜRP tasandil on seetõttu oluline määrata tuuleparkide põhimõtteliselt eelistatud asukohad, näiteks elamualadest ning lindude ja nahkhiirte rändekoridoridest eemal, et ennetada ja vajaduse korral seirata kumulatiivset mõju.

g. Kumulatiivset mõju tuleb hinnata keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse kohaselt tuleb planeeringute keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus hinnata kumulatiivset mõju ning kavandada olulise ebasoodsa keskkonnamõju leevendamise ja seire meetmed[2].
Praegu töötab Eestis tuulikuid koguvõimsusega 694 MW. Kehtestatud on planeeringuid 554 MW ulatuses, sealhulgas 454 MW ulatuses eriplaneeringuid ja 100 MW ulatuses detailplaneeringuid. Menetluse lõppfaasis olevate planeeringute koguvõimsus on 479 MW[3].
Kui kõik kehtestatud ja lõppfaasis olevad planeeringud ellu viiakse, tähendaks ligikaudu 1000 MW maismaatuuleparkide rajamine 5–7 MW võimsusega tuulikute kasutamisel umbes 143–200 uut tuulikut kuni kümnes kohalikus omavalitsuses. Sopi-Tootsi tuuleparki on püstitatud 38 Nordexi tuulikut, mille tipukõrgus on 241 meetrit ja nimivõimsus 6,7

[2] Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus-Riigi Teataja
[3] Tuuleenergia | Keskkonnaportaal

MW[4]. 1000 MW koguvõimsusega tuuleparkide rajamine tähendaks ligikaudu 150 tuuliku ehk kolme kuni nelja Sopi-Tootsi tuulepargiga võrreldava pargi rajamist.
Kavandatavate tuuleparkide keskkonnamõju strateegilisel hindamisel nähakse ette konkreetsed leevendusmeetmed. Näiteks Lüganuse valla kolme tuulepargi planeeringute puhul on kavandatud muu hulgas: piisav puhver tuulikute ja elamute vahel; tuulikute paigutamine gruppidesse ja üksikute eraldiseisvate tuulikute vältimine; minimaalsete vahemaade arvestamine lähimate tundlike aladega; eluhoonetega vähemalt 0,7–0,75 km vahemaa tagamine, et vältida maapinna kaudu leviva vibratsiooni jõudmist tundlike objektideni; ebasoovitava varjutamise korral piirmäärade ületamist põhjustavate tuulikute ajutine väljalülitamine; visuaalse mõju vähendamiseks täiendava haljastuse rajamine; tuulikute töö peatamine nahkhiirte aktiivsusperioodil; linnustikule avalduva mõju leevendamise meetmed; tuulikute väljalülitamine või vaiksemale töörežiimile viimine teatud tuulesuundade ja öise aja korral. Lõplikud tingimused täpsustatakse ehitusloa menetluses pärast konkreetse tuulikumudeli valimist[5].

h. **Seire korraldus, vastutaja ja rahastamine on täpsustamata.** Kavandatud sõnastusest ei selgu, kes hakkab valdkondade koostööd ja seiret koordineerima, kuidas ja millise intervalliga seiret tehakse ning millistest vahenditest seda rahastatakse.
Vabariigi Valitsuse eesmärk on vähendada bürokraatiat ja halduskoormust. Seetõttu ei ole põhjendatud võtta kohustusi, mille täitmise korraldus ja rahastamine on ebaselged ning mis toovad kaasa täiendava ressursivajaduse. Samuti ei pruugi kavandatav seire aidata kaasa taastuvenergiaprojektide kiiremale elluviimisele, vaid võib anda täiendavaid võimalusi nende menetluste pidurdamiseks.

i. **Seire õiguslikku mõju ei ole analüüsitud.** Arvestada tuleb Eesti Vabariigi põhiseadusest tuleneva õiguspärase ootuse põhimõttega. Kui koormav ja kulukas menetlus on läbi viidud õiguspäraselt, haldusakt on välja antud ning selle alusel on tehtud oluline investeering, peab haldusaktiga antud õiguse realiseerimise piiramine olema põhjalikult kaalutud ja proportsionaalne.
Seni määratlemata metoodika alusel kindlal ajahetkel tehtud kaardistus, mis hõlmab kõiki menetluses olevaid ja potentsiaalselt ka mitterealiseeruvaid planeeringuid, ei anna esialgsel hinnangul piisavat alust väljastatud haldusaktide muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks. Kaardistuse koostamise ajal ei ole teada, millised planeeringud realiseeruvad, mistõttu võib kaardistus olla juba valmimise hetkel osaliselt vananenud.

Praeguses ebapiisavalt läbimõeldud sõnastuses ÜRPis kumulatiivsete mõjudega seonduva väljatoomine annab küll aluse töösolevaid tuuleenergia planeeringuid ÜRPile viidates pidurdada, aga jätab täiesti ebaselgeks, millist loodetavat kasu selline (eeldatavalt äärmiselt koormav, ebatäpne ja kiirelt vananevate tulemustega) seire Eesti loodusele, inimestele või puhta energia tootmisele võiks tuua.

13. **Energeetika (peatükk 3.8.2 punkt 3).** „Energia tootmine põhineb erinevatel allikatel (vt Skeem 11). Sihiks on, et aastal 2040 kaetakse kogu Eestis tarbitav elektrienergia puhta elektrienergiaga, mille tootmiseks sobivad tuule- ja päikesepargid, biomassi kasutavad koostootmisjaamad, taastuvgaasi kasutavad elektrijaamad, tuumajaam. Aastaks 2050 on eesmärk kogu energiavajadus tagada peamiselt kodumaiste ressurssidega ning minna üle puhta energiaga majandusele.“
Ettepanek: asendada punkt 3 ENMAK 2035 tekstiga: „Eesti energiamajandus tagab energiajulgeoleku, kasvatab riigi konkurentsivõimet ja aitab kaasa puhta energiaga majandusele üleminekule. Eesti ambitsioon on katta elektrienergia tarbimine hiljemalt 2040. aastaks puhta elektrienergiaga. 2050. aastaks tuleb kliimaneutraalne energiatootmine saavutada turupõhiselt ehk tegevustoetusteta.“
Põhjendus: ÜRP põhilahenduse tekst ei tohiks erineda ENMAK 2035 tekstist.
14. **Energeetika (peatükk 3.8.2).** Teeme ettepaneku lisada peatükki 3.8.2 uus punkt 11 või punkti 4 järele uus punkt 5 järgmises sõnastuses: „Eesti gaasi tiputarbimise märkimisväärsel

[4] Sopi-Tootsi tuulepark - Verston
[5] Evecon-ja-Enery-KOV-EP-KSH-aruanne.pdf

kasvamisel, näiteks seoses tipukoormuse katmiseks rajatavate, ÜRP peatüki 3.8.2 punktis 4 nimetatud gaasielektrijaamadega, planeeritakse varustuskindluse tagamiseks täiendav Eesti-Läti gaasiühendus.“

Põhjendus: elektrivaldkonnas ei ole tehtud investeeringuotsust ei Eesti-Läti neljanda elektriühenduse ega EstLink 3 suhtes, kuid vajalikud uuringud on käimas. Samuti uuritakse gaasivaldkonnas teise Eesti-Läti ühenduse rajamise võimalust.

Kuigi investeeringuotsust ei ole tehtud, tuleks planeeringus märkida, et gaasivarustuskindluse tagamiseks on tõenäoliselt vaja täiendavat lahendust, olgu selleks kohalik LNG mahuti või terminal või uus välisühendus.

15. **Tugevatel keskustel põhinev asustus (peatükk 3.3).** Palume peatükis 3.3 ja skeemil 9 täpsustada, millistes asustustüüpides on energiataristu, näiteks tuule-, päikese- ja akuparkide arendamine, oodatud või sobiv.

    ÜRP-s tuleb käsitleda, kas tuleviku maakasutuses arvestatakse elanike kasvava energiatarbimisega. Samuti tuleb esile tuua tuule- ja päikeseparkidele sobivad ja mittesobivad alad või asustustüübid ning eri sektorites elurikkust toetavad põhimõtted.

    Tuuleparke kavandatakse enam kui 20 kohalikus omavalitsuses. Kehtestatud planeeringud asuvad muu hulgas Lääneranna ja Tori vallas, Pärnu linnas ning Aidus. Menetluse lõppjärgus on planeeringud muu hulgas Lääneranna, Tori, Lääne-Nigula, Põhja-Pärnumaa ja Lüganuse vallas. (vt Monitooringu_aruanne_260515_portaali.pdf)

    Lisaks kavandatakse tuuleparke 12 km² riigimaal,[6] sealhulgas Lüganuse, Tõrva ja Türi vallas ning Viljandi vallas. Varasema riigimaade oksjoni tulemusel arendatakse riigimaal tuuleparke 13 alal veel mitmes kohalikus omavalitsuses[7].
16. **Mitmekesine ettevõtlus ruumiliselt läbimõeldud asukohtades (peatükk 3.5).** Teeme ettepaneku täiendada peatükki 3.5 ettevõtluse ja tööstuse arendamisel omatarbeks energia tootmise ja salvestamise käsitlusega.

    Samuti ei ole ettevõtluse ja tööstuse eristamisel selge, kas tööstust käsitatakse ettevõtlusest eraldiseisvana, kuigi ka tööstusettevõtted tegelevad ettevõtlusega. Palume kaaluda peatüki 3.5 struktuuri täpsustamist, sealhulgas alapeatükkide 3.5.1 ja 3.5.2 ühendamist.
17. **Ruumisäästlik ja vastupidav tehniline taristu: üldised põhimõtted (peatükk 3.8.1).** Palume täpsustada peatüki 3.8.1 allmärkuses 16 esitatud tehnilise taristu mõistet, mille praeguse sõnastuse kohaselt hõlmab ÜRP-s käsitletav tehniline taristu üksnes veevärki.
18. **Ruumisäästlik ja vastupidav tehniline taristu: üldised põhimõtted (peatükk 3.8.1 punkt 5).** Palume ÜRP-s täpsustada mõisteid „maastik“ ja „maastiku kvaliteet“. Euroopa maastikukonventsiooni kohaselt tähendab maastik inimese tajutavat ala, mille iseloom on kujunenud looduslike ja inimtegurite tegevuse ning vastastikuse mõju tulemusena.[8] Maastiku mõiste on siiski lai ja subjektiivselt tõlgendatav, kui ei lähtuta näiteks maastikust kui geosüsteemist, sealhulgas maastikutüüpidest ja maastikurajoonidest.[9]

    ÜRP-s ja selle mõjuhindamises tuleb madalama tasandi planeeringute jaoks täpsemalt selgitada, mida mõistetakse tuule- ja päikeseparkide ning muude tehnilise taristu objektide puhul maastiku kvaliteedi all. Muu hulgas tuleb selgitada, millistel tingimustel võib olemasolevale põllumajandus-, metsa- või rannamaastikule rajada tuuleparke ning kuhu ja kuidas tuleks neid rajada maastiku kvaliteedi säilitamise või parandamise seisukohalt.

Ettepanekud ÜRP eelnõu lisadele:

1. **Lisa 2 peatüki 4 skeemid 1 ja 3.** Palume skeemidel kajastada samu põhimõtteid. Skeemil 1 on esitatud kaheksa ja skeemil 3 üheksa põhimõtet. Skeemidel esitatud põhimõtted peaksid omavahel kattuma.
2. **Lisa 2 peatükk 5 mõõdikud.** Teeme ettepaneku lisada mõõdikutele sobivas vormis sihttasemed, et oleks arusaadav, millise tulemuse poole liigutakse.

---

[6] Riigimaade tuuleenergia arendamise enampakkumise teine voor tõi riigile ligi 900 000 eurot | Kliimaministeerium

[7] Riigimaade tuulealade oksjoni tulemusel avanesid uued võimalused tuulikute rajamiseks | Kliimaministeerium

Näiteks ei ole selge, kuidas mõjutab 65-aastaste ja vanemate inimeste osakaalu kasv maakasutust ning miks on see määratud esimeseks põhimõõdikuks. Palume kaaluda, kas põhimõõdikutes tuleks kajastada muu hulgas: haritava maa, majandatava metsamaa, tehisalade ja kaitsealuse maa suhet; ökosüsteemiteenustega seotud näitajaid; haritava ja tootva maa tootlikkust eurodes hektari kohta; energiamahukust; muid maakasutuse sisulist muutust iseloomustavaid näitajaid.

Ettepanekud ÜRP teemakaardile:

1. **Kumulatiivne mõju välisõhu kvaliteedile.** Palume täpsustada, kus paiknevad perspektiivsed arendusalad, mille puhul võib tekkida olemasoleva olukorraga kumulatiivne mõju välisõhu kvaliteedile.
   ÜRP teemakaardil võiks näidata või nimetada uued suuremad tööstus- ja elamualad, ms võivad muu hulgas kütte tõttu mõjutada õhukvaliteeti. Kuna uutel arendusaladel kasutatakse eeldatavasti uusi energiatehnoloogiaid, näiteks soojuspumpasid, päikesepaneele, akusid ja pelletikatlaid, ning vähem tõenäoliselt üksnes ahikütet, ei tohiks tiheasustusalade välisõhu kvaliteet tulevikus kütmise tõttu halveneda.
2. **Kultuuripärand**. Palume näidata ÜRP teemakaardil kultuuripärandit ning täpsustada, milliseid kultuuripärandi objekte ja kuidas võivad tuulepargid või muud tehnilise taristu objektid kahjustada, sealhulgas visuaalse mõju kaudu.
   Samuti palume täpsustada, kui paljude mõisate või muude kultuuriväärtuste vahetusse lähedusse on praeguseks rajatud või menetluses olevate planeeringutega kavandatud tuulikuid, lisades viited asjaomastele aladele või tuuleparkidele.
3. **Väärtuslikud maastikud.** Palume näidata ÜRP teemakaardil väärtuslikke maastikke ning määratleda selgemalt mõisted „maastik“ ja „väärtuslik maastik“, sealhulgas rahvusmaastikud ja muud väärtuslikud alad.
   Samuti tuleb määrata nende alade kasutustingimused ÜRP tasandil ning lisada viited asjakohasele kaardimaterjalile, registrile või muule andmeallikale. Vastasel juhul võivad madalama tasandi planeeringud kasutada neid mõisteid põhjendamatult erinevate objektide rajamise vältimiseks. (vt nt tuule- ja päikseparkide keelamine slaidil 8 Väärtuslike maastike eesmärk, olemus ja väärtuste säilitamise võimalused).
   See muudaks uute arenduste kavandamise ennustamatuks ning raskendaks uute energiaobjektide rajamist, vähendades võimalusi tagada energiajulgeolek ja taskukohane energiahind.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Kadri Land
strateegia ja innovatsiooni asekantsler

Lisaadressaadid: anna.semjonova@mkm.ee

Krista Tõnisson, 626 0727
krista.tonisson@kliimaministeerium.ee